

Bodzási Balázs
Polgári Jogi Tanszék
Témavezető: Harmathy Attila

A fogyasztói hitelezés jogi és közgazdasági háttere, különös tekintettel az előtörlesztés intézményére

A fogyasztóvédelem európai szintű szabályozása már közel két évtizedes múltra tekint vissza. A fogyasztóvédelmi tárgyú irányelvek közül hitelintézeti szempontból kiemelkedik a Tanács 87/102/EGK Irányelve, amely a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami rendelkezések közelítéséről szól. Jelen tanulmány tárgya az Európai Parlament és Tanács 2008/48/EK irányelve (a továbbiakban: új Irányelv), amely a fogyasztói hitelmegállapodásokról, és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szól. Az új Irányelvet 2008. április 23-án fogadták el, rendelkezéseit pedig a tagállamok 2010. június 11-től alkalmazzák.¹

Az alábbiakban az új Irányelv háttérében álló gazdasági mozgatórugókat vizsgáljuk. Elemzésünk során természetesen nem kerülhetjük el egyes jogintézmények bemutatását, de nem célunk az új Irányelv tartalmának az ismertetése. Azokat a tényezőket kívánjuk feltárni, amelyek a hitelpiac ezen szegmensét meghatározzák, és amelyek determinálták az új Irányelv létrejöttét. Elemzésünk során néhány helyen utalunk a magyar implementáló jogszabályra is, vagyis a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvényre.

I. Az új Irányelv megszületése

A hitelpiacokat, illetve a hitelnyújtás jellemvonásait tekintve az elmúlt két évtizedben jelentős változások mentek végbe. Ez alatt az időszak alatt feltűnően megnőtt a fogyasztói hitelek jelentősége. Két évtizeddel ezelőtt a fogyasztók szinte még mindent készpénzzel fizettek („cash society”), így csak ritkán szembesültek az eladósodottság problémájával.² Mára az európai fogyasztók átlagosan 15%-a adósodott el.

¹ Az új Irányelv eredetileg elfogadott szövege szerint ez az időpont 2010. május 12. volt. Ezt utóbb módosították, illetve helyesbítették. Ld.: Európai Unió Hivatalos Lapja, L. 133. 2008. május 22.

² *Siems*, EuZW 2008, 455., kiemelve, hogy az eladósodás folyamata a nyugati társadalmakban már az 1950-es években megkezdődött. Ehhez ld. a 13. lábjegyzetben idézett jogirodalmat.

Néhány országban azonban ez az arány lényegesen magasabb, Görögországban például közel 50%-os.³ A fogyasztói hitelek piaca az EU-n belül 2008-ra elérte a 800 Mrd. eurót.⁴ Ezen adatok ismerete alapján érthető az uniós jogalkotó azon törekvése, hogy a hitelfelvétel során növekedjen a fogyasztóvédelem szintje, illetve, hogy az aránytalan megterhelést jelentő hitelekkel szemben a fogyasztók védelemben részesüljenek.

Az 1987-es régi irányelvet már elfogadása pillanatában egy rossz kompromisszumnak, az akkor a közösségi döntéshozatalban még uralkodó egyhangúsági elv áldozatának tekintették.⁵ A Bizottság először egy 1995-ben közzétett jelentésében állapította azt meg, hogy az 1987-es irányelv sem egy kielégítő fogyasztóvédelmi szintet nem képes teremteni Európában, sem pedig a fogyasztói hitelek egységes belső piacának kialakításához nem képes hozzájárulni.⁶ A fő probléma tehát az volt, hogy a régi Irányelv nem tudott egy egységes fogyasztóvédelmi rezsimit létrehozni az Európai Közösségeken belül, mivel annak alig volt jogharmonizációs hatása.⁷ Ennek okát az uniós jogalkotó már akkor is a minimális harmonizáció elvében jelölte meg. Ennek megfelelően ugyanis az irányelvben foglalt szintet meghaladó, vagyis annál szigorúbb fogyasztóvédelmi előírások a tagállami jogokban továbbra is fennmaradhattak, illetve ilyeneket később is lehetett alkotni. Mindez az egyes nemzeti jogok lényeges eltéréséhez vezetett.⁸ Mindemellett a régi Irányelv a fogyasztói hiteleknek csupán néhány aspektusát szabályozta, számos kérdéssel nem foglalkozott.⁹

A Bizottságnak az új Irányelvre vonatkozó első javaslata 2002. szeptember 11-én készült el,¹⁰ amelyet azonban az Európai Parlament Jogi Bizottsága 2003. szeptember 10-én elutasított és teljes átdolgozásra visszaküldött a Bizottságnak.¹¹ A Parlament kezdetben az irányelv-javaslat teljes visszavonását és átdolgozását javasolta, később azonban megelégedett azzal, hogy 150 módosító javaslatot tett az irányelvvel kapcsolatban.¹² Az első javaslatot 2004 októberében követte a második,¹³ majd a Parlament újabb módosító indítványai alapján, 2005 októberére

³ *Siems*, EuZW 2008, 455.

⁴ Ld. a Bizottság 2008. 01.18-ai sajtó közleményét: IP/08/55.

⁵ *Rott*, WM 2008, 1104.

⁶ COM (1995) 117. Ezt 1996-ban egy, a 1987-es irányelv reformját sürgető Zöld Könyv követte: COM (1996) 209. 1997-ben jelent meg az erre adott véleményeket és állásfoglalásokat összegző jelentés: COM (1997) 465.

⁷ *Rott*, WM 2008, 1105.

⁸ COM (2002) 344. 2.2 pont

⁹ *Rott*, WM 2008, 1105. *Rott* kiemeli, hogy a német jogban a fogyasztói hitelszerződésekre vonatkozó szabályok többségének nincs európai jogi gyökere. Példaként a BGB 495. §-ában található visszavonási jogra (*Widerrufsrecht*) hivatkozott.

¹⁰ COM (2002) 443.

¹¹ *Bülow/Artz*, WM 2005, 1153.

¹² *Siems*, EuZW 2008, 454. Ld. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2003.07.17-ei véleményét, illetve a Parlament 2004.04.20-ai állásfoglalását.

¹³ COM (2004) 747. időpont: 2004.10.28.

készült el a Bizottság a harmadik irányelv-tervezettel.¹⁴ Az ezt követő három évben a vita nagyrészt az Európai Tanácsban zajlott, amelynek hatására 2007 szeptemberére készült el egy újabb tervezet.¹⁵ Miután a parlamenti bírálatok hatására ez az újabb javaslat is átdolgozásra került, 2008 januárjában sikerült a Parlamentben az új Irányelv elfogadásához szükséges többséget megszerezni. Ezt követően, 2008. április 23-án fogadta el a Tanács az új Irányelvet.

Ha összevetjük az új Irányelv végleges szövegét a 2002-es első tervezettel, azonnal feltűnik, hogy milyen jelentős mértékben került sor a szabályok enyhítésére. A felelős hitelnyújtásra vonatkozó előírások lényegesen lazultak, a fogyasztók védelmére vonatkozó más rendelkezésekkel együtt.¹⁶ Összességében a szabályozás intenzitása csökkent,¹⁷ vagyis az 2002-es javaslat számos kérdésben jóval tovább ment volna, a fogyasztóvédelem magasabb szintjét kívánta megteremteni.

II. Az új Irányelv személyi és tárgyi hatálya gazdasági szempontból

2. 1. Az Irányelv személyi hatály

A személyi hatály kapcsán két, gazdasági szempontból kiemelkedő jelentőséggel bíró személyi kört mutatunk be. Az első csoport, a fogyasztók köre az új Irányelv személyi hatálya alá tartozik, pontatlan azonban ennek a személyi körnek a meghatározása. A másik csoport a kezesek köre, ők azonban nem tartoznak az új Irányelv hatálya alá. Alábbiakban azt vizsgáljuk, hogy milyen szabályozásbeli hiányosságok kapcsolódnak a fogyasztó fogalmához, illetve, hogy miért tartjuk aggályosnak, hogy a személyi hatály nem terjed ki a kezesekre. Mindkét kérdés gazdasági szempontból is kiemelkedő jelentőséggel bír.

2.1.1. A fogyasztó fogalma

Az új Irányelv rendelkezéseit a hitelnyújtókra és fogyasztókra kell alkalmazni. A két személyi kör közül a fogyasztó fogalma vet fel több problémát.¹⁸ Az új Irányelv szerint a fogyasztó olyan természetes személy, aki az irányelv hatálya alá tartozó ügyletek keretében olyan

¹⁴ COM (2005) 483. időpont: 2005.10.07.

¹⁵ COM (2007) 546. időpont: 2007.09.21.

¹⁶ *Gsell/Schellhase*, JZ 2009, 27.

¹⁷ *Rott*, WM 2008, 1105.

¹⁸ Részletesebben lásd: *Bülow/Artz*, WM 2005, 1153-1154.

célből jár el, amely kívül esik szakmája, üzleti tevékenysége, vagy foglalkozása körén. Ez a meghatározást azt tükrözi, hogy továbbra is a közösségi jog szűk fogyasztó fogalmát kell alapul venni. Ez a definíció tehát nem fogja át a kezdő kisvállalkozásokat, a személyegyesítő társaságokat, amelyek a legtöbb jogrendszerben a családi vállalkozás tipikus formái, és az egyéni cégeket, mezőgazdasági „őstermelőket” sem. Régi elképzelés a fogyasztó fogalmának közösségi normában történő pontos definiálása. Valószínűleg azonban erre csak akkor kerülhet sor, ha az egész szerződési jog közösségivé válik.¹⁹

A fogyasztó fogalma az egyes tagállamokban meglehetősen eltérő tartalommal bír. A német jog például kiterjeszti a fogyasztó fogalmát a kezdő (kis)vállalkozásokra, valamint a személyegyesítő társaságokra is. Különösen a polgári jogi társaság megítélése váltott ki éles vitát a német jogirodalomban.²⁰

Kérdés, hogy a teljes harmonizáció elve alapján a tagállami jogalkotó kiterjesztheti-e az új Irányelv védelmi szintjét, rezsimjét fogyasztónak nem minősülő személyekre is? A német jogirodalomban úgy merült fel ez a kérdés, hogy a német jogalkotó biztosíthat-e ennek a hitelfelvevői körben ugyanolyan jogokat (pl. elállási jogot), mint amelyet az új Irányelv a fogyasztóknak ad. A jogirodalomban elismert ennek a lehetősége.²¹ Az tehát biztosított a nemzeti jogalkotó számára, hogy az új Irányelv hatálya alá nem tartozó esetekben is hasonló védelmi szintet teremtsen, mint amit az Irányelv a fogyasztók számára biztosít.

2.1.2. A kezes

Az új Irányelv maga mond le a biztosítéki ügyletek szabályozásáról, ennek megfelelően a kezességre nem terjed ki a hatálya. Több érv is szól azonban emellett, hogy a kezességre, illetve egyéb szukcessziós kötelekre is ki kellene terjeszteni az új Irányelv által biztosított védelmi szintet.²² Ezt támasztja alá, hogy a Bizottság 1995-ös jelentése, valamint a 2002-es első irányelv-javaslat szerint még kiterjedt volna az irányelv hatálya a fogyasztói kezességi szerződésre, illetve más hasonló biztosítéki ügyletekre is.²³ Erre azonban a végső szövegben az Európai Parlament ellenállása miatt nem került sor.²⁴ A kezes védelmére vonatkozó szabályok tehát továbbra is tagállami hatáskörben maradnak.²⁵ Az előző

¹⁹ Rott, WM 2008, 1107.

²⁰ Arzt, GPR 2009, 174.

²¹ Gsell/Schellhase, JZ 2009, 22. o.

²² Bülow/Arzt, WM 2005, 1155.

²³ COM (2002) 443. Ld. a 3. cikkhez fűzött magyarázatot.

²⁴ Gsell/Schellhase, JZ 2009, 27.

²⁵ Rott, WM 2008, 1106.

pontból azonban az is következik, hogy a tagállamok nincsenek elzárva attól, hogy az új Irányelv védelmi szintjét a fogyasztói kezességre is kiterjessék. Ezzel sajnos a magyar jogalkotó a 2009. évi CLXII. törvényben nem élt. Ettől függetlenül megfontolandónak tartjuk, hogy az új Irányelv rezsimjét a fogyasztói kezességre is kiterjessék.

Ez a kiterjesztés elsősorban azért lenne fontos, mert a hitelezők sokszor nemcsak a hitelfelvevő, de sokszor a kezes teljesítőképességét sem vizsgálják megfelelően, illetve tévesen mérik fel azt. A védelmi szint kiterjesztése elsősorban a jogosultat terhelő, a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség szintjének növelésével járna együtt. A kiterjesztés ennek megfelelően érintené a reklámokba foglalandó általános tájékoztatást (Irányelv 4. cikk) és a szerződéskötést megelőzően a hitelnyújtót terhelő egyéb tájékoztatást is (Irányelv 5. cikk). Ki kell emelni emellett az Irányelv 5. cikk (6) bekezdését, amely szerint a tagállamok biztosítják, hogy a hitelezők az adott esetben a hitelközvetítők megfelelő magyarázattal szolgáljanak a fogyasztónak (az általunk javasolt esetben a kezesnek is) annak érdekében, hogy az értékelhesse, hogy a javasolt hitelmegállapodás (kezeségvállalás) megfelelő-e igényei és pénzügyi helyzete szempontjából. Ez a kezeség esetén azt jelentené, hogy jogszabályi alapja lenne annak, hogy a kezes alaposabban megismerje a biztosítandó alapügyletet. Lényeges továbbá az Irányelv 8. cikke, amely a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettséget ír elő a hitelnyújtó számára. A kezeség szempontjából is fontosak emellett a 10. cikk (a hitelmegállapodásban feltüntetendő információk), illetve a 14. cikk (a fogyasztót megillető elállási jog) rendelkezései.

2. 2. Az Irányelv tárgyi hatály

Az új Irányelvet a hitelmegállapodásokra²⁶ kell alkalmazni, vagyis olyan megállapodásokra, amelyek alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt, vagy annak nyújtására ígéretet tesz. Az új Irányelv fogalom meghatározása szerint tehát a hitelnyújtásra tett ígéret is hitelmegállapodásnak minősül. A hitelnyújtás formája lehet halasztott fizetés, kölcsön, vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás.

---

²⁶ Vitatható, hogy az új Irányelv magyar szövegében miért a *hitelmegállapodás* kifejezés szerepel. A 1987-es régi Irányelv a *hitelszerződés* kifejezést használja, amely gyakorlatilag ugyanazt a kört fedli le. A hitelszerződés kifejezés azért lett volna indokoltabb, mert a Ptk. 522. §-a is (bank)hitelszerződésről beszél. Jobban illeszkedett volna tehát az új Irányelv a magyar jogszabályi környezetbe, ha a fordítás során a hitelszerződés szavunkat marad használatban, márcsak azért is, mert az angol, francia és német nyelvű szövegekben is a szerződés kifejezést szerepel. Az már csak az új Irányelv magyar nyelvű fordításának nyelvi színvonalát mutatja, hogy a hitelmegállapodást egybe írva használják.

Gazdasági szempontból annak van kiemelkedő jelentősége, hogy az új Irányelv milyen indokok alapján nem terjed ki az ingatlanfedezetű jelzáloghitelekre, valamint, hogy a magyar jogalkotó ennek ellenére a 2009. évi CLXII. törvényben miért terjesztette ki a védelmi szintet erre a hiteltípusra.

2.2.1. Az ingatlanfedezetű jelzáloghitelek

Az új Irányelv nem alkalmazandó az olyan hitelmegállapodásokra, amelyek fedezet ingatlanfedezetű jelzálog, vagy a tagállamokban az ingatlanokra általánosan alkalmazott más hasonló biztosíték, vagy az ingatlanokhoz kapcsolódó valamely jog. Az új Irányelv bevezető (14) bekezdése szerint: *„Az ingatlanfedezettel biztosított hitelnyújtásra vonatkozó hitelmegállapodásokat ki kell zárni az Irányelv hatálya alól. Az ilyen hitel nagyon sajátos típust képvisel.”*

Az Irányelv idézett rendelkezései jól tükrözik azt az egybehangzó szakmai álláspontot, amely szerint a jelzáloghitelek a hitelek egy speciális típusát képviselik, amelyekre nem lehet alkalmazni a fogyasztói hitelszerződések szabályait. Számos érv hozható fel emellett, hogy a jelzálogjoggal fedezett hiteleket miért kell elkülönítetten kezelni a fogyasztói hitelektől. A fogyasztói hitelszerződés jellemzően valamely áruvásárlásra, vagy valamely szolgáltatás igénybevételére irányul, emiatt kisebb mértékű és rövidebb ideig tartó anyagi kötelezettségvállalást von maga után, mint a jelzáloghitel. A jelzáloghitel ezzel szemben általában nagyobb összegű, hosszabb elkötelezettséggel jár, így felvételére is alapos és körültekintő mérlegelés után kerül sor. A fogyasztói hiteleknek ezenkívül más a forrásszerkezetük, a hitelező pedig azért számít fel esetükben magasabb kockázati kamatfelárat, mert a megtérülés elmaradását a megvásárolt ingó dolog (szolgáltatás) nem, vagy csak kevéssé képes biztosítani. Az új Irányelv bevezető (39) bekezdése is kimondja, hogy a fogyasztói hitelt – időtartamából és volumenéből adódóan – nem hosszú távú finanszírozási mechanizmusokból finanszírozzák. Ezzel összefüggésben a fogyasztói hitelek nem-teljesítése esetén a hitelezői igényérvényesítés is sokkal hosszadalmasabb, mint az ingatlanjelzálog érvényesítése. Fogyasztói hitelek esetén emellett a kisebb hitel nagyság és a kevesebb adminisztráció miatt az újbóli hitelkihelyezés könnyebb és olcsóbb, az eszközök és források lejárata egyaránt rövid.

A német jogirodalomban is egyértelművé tették, hogy komoly nehézségekbe ütközne a fogyasztói hitelszerződésekre vonatkozó szabályok alkalmazásának kiterjesztése a jelzálogjoggal fedezett

hitelekre.²⁷ A német BGB 497-498. §.-ai a német implementáló jogszabály hatálybalépése előtt külön kezelték az ingatlanjelzáloggal fedezett hitelszerződéseket a fogyasztói hitelszerződésektől. Ezt tette még világosabbá az *Umsetzungsgesetz* 1. cikk 29. pontja, amely a BGB 503. §-át módosította.

Ennek ellenére a tagállami jogalkotó dönthet úgy, hogy kiterjeszti az új Irányelv védelmi szintjét a jelzáloghitelekre, ezzel azonban komoly versenyhátrányba hozza a hazai jelzálogbankokat a külföldiekkel szemben. Ezen az úton jár a 2009. évi CLXII. törvény is, amikor a 2. § (3) bekezdésében kimondja, hogy a fogyasztói hitelekre vonatkozó előírások többségét alkalmazni kell a jelzáloghitelekre is.

A magunk részéről hasznosabbnak tartottuk volna, ha a magyar jogalkotó megvárja a kifejezetten a jelzáloghitelekre vonatkozó uniós irányelv megszületését. Egy ilyen irányelv megszületését a 2005-ben készített, „*Jelzáloghitel az EU-ban*” című Zöld Könyv,²⁸ valamint az EU jelzálogjog-piacainak integrálásáról szóló, 2007-ben közreadott Fehér Könyv²⁹ egyértelműen előrevetíti. Ebbe a körbe illeszkednek az egységes, absztrakt európai jelzálogjogra vonatkozó előkészítő munkálatok is.³⁰

2.2.2. A védelmi szint kiterjesztése

Kérdés, hogy a tagállami jogalkotó kiterjesztheti-e az Irányelvbe foglalt jogkövetkezményeket az irányelv hatályán kívüli tényállásokra is? A bevezető (10) bekezdésből ez következik, a szabályozás azonban nem egyértelmű. A német jogirodalomban ezt az esetet „*túllövő*” vagy „*kibővített*” átültetésnek (*erweitere Umsetzung*) nevezik.³¹ A kibővített átültetés esetén tehát a tagállami jogalkotó az adott irányelv személyi és/vagy tárgyi hatályán kívül eső tényállásokra kiterjeszti az irányelvbe foglalt védelmi szintet. Ez tehát nem az adott irányelv hatályának, csupán az abba foglalt védelmi szintnek a kiterjesztését jelenti.

A „*kibővített*” átültetés fogalmi párja a „*módosított*” átültetés, amikor is a tagállami jogalkotó az irányelv tárgyi hatálya alá eső tényállásokhoz magasabb védelmi szintet kapcsol, mint amit maga az irányelv meghatároz. Teljes harmonizáció esetén mindkettőre csak akkor kerülhet sor, ha az irányelv ezt lehetővé teszi. Természetesen mindkét esetben komolyan sérül a teljes harmonizáció elve által elérni kívánt jogegységesítés.

²⁷ *Arzt*, GPR 2009, 174.

²⁸ COM (2005) 327.

²⁹ COM (2007) 807.

³⁰ Ld.: *Bodzási Balázs*: Elképzelések az egységes európai jelzálogjogról – az ún. Eurohypothek koncepció, *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2008. 3. sz. 18-22.

³¹ *Riehm*, JZ 2006, 1035.; *Arzt*, GPR 2009, 174.

Minden olyan kérdésekben fennáll a tagállami szabályozási hatáskör, amely kívül esik az új Irányelv személyi és tárgyi hatályán, illetve az ún. harmonizált rendelkezések körén. Az új Irányelv bevezető (9) bekezdése kimondja: *„Ilyen harmonizált rendelkezések hiányában a tagállamok szabadon tarthatnak fenn vagy vezethetnek be nemzeti jogszabályokat.”* Ez a mondat is egyértelművé teszi, hogy számos, a fogyasztói hitelezéshez kapcsolódó kérdést az Irányelv egyáltalán nem szabályoz. Ezek tehát továbbra is tagállami kompetenciában maradnak.³² Ilyen például az uzsora intézménye, annak ellenére, hogy a Bizottság az EU-n belüli jelzáloghitelezésről szóló Zöld Könyvben a hitelezési uzsora rendkívül eltérő tagállami szabályozását az egységes belső piac egyik akadályának tekinti.³³

III. Az új Irányelv és a magyar törvény fogyasztóvédelmi eszközei

Az új Irányelv fogyasztóvédelmi rendelkezései közül kiemelkedik a tájékoztatási kötelezettség. A hitelezőnek a hitelfelvétel lebonyolítása során különböző időpontokban, átfogó tájékoztatási kötelezettségnek kell eleget tenni. Ez kezdődik a szerződéskötést megelőző időszakokkal, vagyis a reklámozással (4. cikk), megjelenik közvetlenül a szerződéskötés előtt (5-11. cikk), majd folytatódik a szerződés lebonyolításának ideje alatt (17. cikk).

Az új Irányelv információs modellje tehát lényegesen meghaladja a régi Irányelvbe foglalt szintet. Valójában azonban szinte csak ezen a területen valósult meg a jogegységesítés. A tájékoztatási- és felvilágosítási kötelezettség, amellet, hogy az új Irányelv leginkább harmonizált részét képezi, gazdasági szempontból is rendkívül fontos terület. Banki szempontból a megnövekedett terjedelmű tájékoztatási kötelezettség – az ehhez járó költségek ellenére is – azért azzal az előnnyel jár, hogy ez a kötelezettség a tagállamokban közel azonos mértékű lesz, így a hitelezők alapvetően azonos szerződési formulákat tudnak majd az unión belül használni. Egyes vélemények szerint ez kedvező fejlemény a határon átnyúló hitelnyújtás szempontjából is.³⁴

Bár ugyancsak az új Irányelv fogyasztóvédelmi eszközei közé tartoznak, a szabályozás terjedelme és az intézmény jelentősége miatt a fogyasztót megillető elállási jogot, valamint az előtörlesztés intézményét külön római számozású pontokban mutatjuk be.

³² Rott, WM 2008, 1105.

³³ Az Európai Bizottság 2005. június 17-én tette közzé vitaindító dokumentumát „Jelzáloghitel az Európai Unióban” címmel. Ld. COM (2005) 327.

³⁴ Arzt, GPR 2009, 175.

IV. A hitel határidő előtti visszafizetése

A kölcsönösszeg határidő előtti visszafizetése egy fontos kivétel a szerződési jog egyik alapelve, a *pacta sunt servanda* elve alól. Banküzemeltani szempontból ez azért egy kiemelkedő terület, mert alapvetően érinti a hitelkihelyezés és a refinanszírozás közötti rendkívül szoros kapcsolatot. Banki oldalról a hitelnyújtás és a refinanszírozás valójában ugyanannak a tranzakciónak két különböző oldala, amelyet gyakran neveznek aktív- és passzív ügyletnek. Természetes elvárás, hogy a jogalkotón a hitelügyletek szabályozása során a hitel/kölcsönszerződés és a refinanszírozás közötti kölcsönös függést figyelembe vegye.³⁵ A jogi szabályozásnak emellett a hitelek különböző típusaira is figyelemmel kell lenni. Mivel a különböző hiteltípusok súlya és jelentősége országonként eltér, ezért a jogi szabályozás is meglehetősen sokszínű. A változó kamatlábú hitelek elsősorban Nagy-Britanniában, Írországbán, Spanyolországban és Portugáliában vannak túlsúlyban, ezzel szemben a kontinentális európai országokban és Skandináviában az állandó kamatozású hitelek dominálnak, amelyekhez felmondási korlátok kapcsolódnak. A harmadik nagy típust az USA (és Európában Dánia) jelenti, ahol az állandó kamatozású hitelekhez nem kapcsolódnak felmondási korlátok.³⁶ Az egyes országokban jellemző hiteltípusok meghatározzák a refinanszírozás módját is: amíg az angolszász országokban az ún. másodlagos jelzálogpiacokon tevékenykedő – részben állami – intézményeket hoztak létre,³⁷ addig a kontinentális országokban a refinanszírozás hagyományosan a jelzáloglevél intézményéhez kapcsolódik.³⁸ Az utóbbi években a változó kamatozású hitelek világszerte, így a kontinentális európai országokban is egyre nagyobb piaci hányadra tettek szert. Ennek oka, hogy ezek a termékek rugalmasabbak, jobban megfelelnek a növekvő munkahelyi bizonytalanságból, a mobilitásból, valamint az új finanszírozási formákból származó igényeknek.³⁹ A változó kamatozású hiteleket elsősorban azok a hitelintézetek kínálják, amelyek refinanszírozása döntően rövid futamidejű eszközökkel történik, így számukra tényleges kamatkockázat nem is áll fenn.⁴⁰ Szemben az állandó kamatozású, felmondási korlátokkal ellátott hitelekkel, amelyek a határidő előtti visszafizetésre csak nagyon szűk körben nyújtanak lehetőséget, addig a változó kamatozású hiteleknél erre

³⁵ *Köndgen*: Vorzeitige Tilgung, 17.

³⁶ *Dübel/Köndgen*: Die vorzeitige Rückzahlung, 2.

³⁷ Ilyen például az USA-ban a világgazdasági válság nyitányaként a 2008-as évben fizetéseképtelenné vált, majd jelentős állami támogatásban részesített *Fannie Mae* és *Fredie Mac*.

³⁸ Dánia azért különleges, mert ott a jelzáloglevél intézménye a felmondási korlátokat nem ismerő állandó kamatozású hitelekkel kapcsolódik össze a refinanszírozás útján.

³⁹ *Dübel/Köndgen*: Die vorzeitige Rückzahlung, 3.

⁴⁰ *Dübel/Köndgen*: Die vorzeitige Rückzahlung, 9.

széles körben lehetőség van. A fogyasztók védelmét a legtöbb jogrendszerben azzal oldják meg, hogy a változó kamatozású hiteleket egy kamat „plafonnal” látják el, vagyis a hitelszerződésben megjelölnek egy felső értékét, amelyet a kamat nem léphet át.

4. 1. Az új Irányelv 16. cikkének szabályozása

Látható, hogy a tagállami jogrendszerek a fogyasztói hitelek szabályozása terén a határidő előtti visszafizetés kapcsán térnek el egymástól a legnagyobb mértékben. Ezzel is összefügg, hogy az új Irányelv leginkább vitatott szakasza a határidő előtti visszafizetésről szóló 16. cikk,⁴¹ annak ellenére, hogy a régi Irányelv 8. cikkében található rendelkezésekhez képest⁴² az új Irányelv 16. cikke csupán kisebb változtatásokat tartalmaz.⁴³

4.1.1. A 16. cikk (1) bekezdése

A 16. cikk (1) bekezdés alapján a fogyasztónak joga van a hitelmegállapodás szerinti kötelezettségeit egészben vagy részben bármikor teljesíteni. Ilyen esetekben jogosult a hitel teljes költségének csökkentésére, ami a szerződés fennmaradó időtartamára esedékes kamatot és költséget foglalja magában.

Feltűnő és indokolatlan, hogy a szabályozás nem kívánja a fogyasztó oldalán egy indokolt és jogszerű érdek fennállását a határidő előtti visszafizetésre vonatkozóan. Egyetértünk azzal a nézettel, amely szerint mindez bonyolultabbá fogja tenni a hitelnyújtókat a határidő előtti visszafizetés által ért károsodás számítására és érvényesítésére vonatkozó tagállami előírásokat.⁴⁴ Ezt már az Irányelv bevezető (39) bekezdése is előrevetíti.

⁴¹ *Wendehorst*, ÖBA 2009, 37.

⁴² Régi Irányelv 8. cikke: „A fogyasztó jogosult a hitelszerződés szerinti kötelezettségeinek teljesítésére a hitelszerződésben meghatározott időpont előtt. Ilyen esetben, a tagállamok által meghatározott szabályok szerint, a fogyasztó jogosult a hitel teljes költségének arányos csökkentésére.”

⁴³ *Gsell/Schellhase*, JZ 2009, 27.

⁴⁴ *Gsell/Schellhase*, JZ 2009, 28.

4.1.2. Az ellentételezés mértéke a 16. cikk (2) bekezdése alapján

A 16. cikk (2) bekezdése szerint a hitel határidő előtti visszafizetése esetén a hitelező jogosult a hitel határidő előtti visszafizetéséhez közvetlenül kapcsolódó esetleges, méltányos és objektíve indokolt költségek ellentételezésére, feltéve, hogy a határidő előtti visszafizetés olyan időszakra esik, amelyre a hitelkamatláb rögzített. Az ilyen ellentételezés nem haladhatja meg a határidő előtt visszafizetett hitel összegének 1%-át, ha a határidő előtti visszafizetés és a hitelmegállapodásnak a megállapodásban foglalt megszűnési időpontja közötti időszak az 1 évet meghaladja. Ha ez az időszak az 1 évet nem haladja meg, az ellentételezés nem lépheti túl a határidő előtt visszafizetett hitel összegének 0,5%-át.

A gyakorlatban gondot okozhat, hogy a 16. cikk (2) bekezdése nem részletezi, hogy pontosan milyen ellentételezésre is tarthat igényt a hitelező. A (2) bekezdés alapján a hitel határidő előtti visszafizetéséhez közvetlenül kapcsolódó, esetleges, méltányos és objektíve indokolt költségek alkotják a hitelező által igényelhető ellentételezést. Mivel a 16. cikk (1) bekezdése kamatról és költségről tesz említést, ezért felmerül a kérdés, hogy az ellentételezés a (2) bekezdés alapján csupán a költségekre terjedhet ki, a kamatvesztéséből származó károkra azonban nem? A 3. cikk g) pontja meghatározza „a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége” kifejezést, amelybe bele kell érteni a kamatot, jutalékot, az adókat és bármely egyéb díjat. Ebből arra a következtetésre is lehet jutni, hogy a „költségek” kifejezést tágan kell értelmezni, vagyis abban a kamatok is beletartoznak. Ugyanakkor a 16. cikk szándékoltan tesz különbséget a „költség” és a „kamat” kifejezések között.⁴⁵ Azt azonban, hogy a 16. cikk ezt a két kifejezést korántsem konzekvensen alkalmazza, világosan mutatja, hogy amíg az (1) bekezdés szerint a határidő előtti visszafizetés esetén a fogyasztó jogosult a hitel – kamatot és költségeket – magában foglaló teljes költségének a csökkentésére, addig a (2) bekezdés szerint a hitelezőnek csak a költségeket magában foglaló ellentételezésre lehet igénye. A hitelező ez alapján tehát a kamatvesztéséből adódó kárai megtérítésére nem tarthat igényt. Egyedüli segítségére csak a 16. cikk (4) bekezdés b) pontja lehet, amely szerint a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a hitelező kivételesen nagyobb ellentételezést is követelhet. A hitelező tehát akkor kerülhet méltányos helyzetbe, ha a tagállami jog alapján – mint ahogy ezt német jog lehetővé teszi – a hitelező ilyen esetekben a kamatkülönbözetből, illetve a kamatvesztéséből származó kárai megtérítését is igényelheti, és a tagállam él a 16. cikk (4) bekezdés b) pontjában foglalt eltérési

---

⁴⁵ Freitag, ZIP 2008, 1104.

lehetőséggel. Mindebből azonban az is következik, hogy a 16. cikk (2) bekezdése alapján a hitelezőt megillető ellentételezés csupán a költségekre terjed ki, a kamatkülönbözetből, illetve a kamatvesztéséből származó károkra azonban nem.⁴⁶

Egy további kérdés, hogy mit kell az ellentételezés által fedezett költségek alatt a 16. cikk (2) bekezdése szempontjából érteni? A 16. cikk (2) bekezdése szerint a költségeknek a hitel határidő előtti visszafizetéséhez közvetlenül kapcsolódniuk kell, méltányosnak és objektíve indokoltnak kell lenniük. Ezek alapján előreláthatóan a következő költség-tényezők kerülhetnek ellentételezésre:

- a) adminisztratív költségek;
- b) refinanszírozási költségek.

Adminisztratív költségek azok, amelyek az előtörlesztés következtében megszűnő, vagy módosított feltételek szerint fennmaradó hitelszerződés banki feldolgozásából fakadnak. Ezekből a költségekből természetesen le kell vonni a bank által a határidő előtti visszafizetés által megspórolt kiadásokat, így például azokat a megtakarításokat, amelyek egy megszűnő hitel kezelésével együtt jártak volna. Ennek alapján a megspórolt hitelkockázati költségek sem számíthatók be az ellentételezésbe.

Amennyiben a hitel az előtörlesztés ellenére is fennmarad, de a módosított feltételek miatt növekednek a refinanszírozási költségek, akkor ezekre is igényt tarthat a bank az ellentételezés keretében. A refinanszírozási költségek kiszámítása azonban komoly nehézség elé állíthatja a bankokat. Ennek egyik oka, hogy a passzív ügylet refinanszírozási költségei nem az aktív ügylet oldalán megjelenő kockázat beárazással függnek össze. Másrészt egy több ezer hitelszerződésből álló portfólió esetén nem igazán lehetséges a kisösszegű hitelek refinanszírozási költségeinek a pontos meghatározása. Ezen kívül a refinanszírozási feltételek megváltozásából származó károkért a bank csak kivételes esetekben kérhet ellentételezést a fogyasztótól. Ennek oka, hogy az ellentételezés mértékét a 16. cikk (5) bekezdése korlátok közé szorítja. A hitelező számára emellett egy meglehetősen nehéz feladat - főként, ha a kamatszint extrém mértékben csökken -, hogy új befektetések vagy újabb hitelkihelyezés révén az előtörlesztés révén hozzá befolyt összegekből legalább a visszafizetett hitel refinanszírozási költségeit fedezze.⁴⁷

A 16. cikk (2) bekezdése szerint azonban nemcsak a már ténylegesen fennálló, hanem az esetlegesen felmerülő költségek is az ellentételezésbe beszámításra kerülhetnek. A magyar fordítás „esetleges” költségekről beszél, ami azonban pontosításra szorul. A német szövegben

⁴⁶ Freitag, ZIP 2008, 1104.

⁴⁷ Freitag, ZIP 2008, 1104.

ezzel szemben a „*lehetőség szerint felmerülő*” („*die möglicherweise entstandenen Kosten*”) költségek kifejezés szerepel.⁴⁸ Ebből következik, hogy a hitelező nemcsak az előtörlesztés által ténylegesen okozott és általa bizonyított költségek ellentételezését igényelheti, hanem egyes esetlegesen felmerülő, hipotetikus kiadásait is.⁴⁹ Más kérdés, hogy ezeket hogyan tudja bizonyítani és milyen módszerrel számítja ki. Mindenesetre szem előtt kell tartani a bevezető rendelkezések (39) bekezdésében foglalt azon elvet, amely szerint a hitelező számára biztosított ellentételezés kiszámításának átláthatónak és a fogyasztók által érthetőnek kell lennie már a szerződéskötést megelőző fázisban is, és a hitelmegállapodás teljesítése során minden esetben. Ezenfelül a kiszámítás módjának a hitelezők számára könnyen alkalmazhatónak kell lennie, továbbá elő kell segíteni az ellentételezés illetékes hatóságok általi felügyeleti ellenőrzését. Ezt egészíti ki az új Irányelv 10. cikk (2) bekezdés r) pontja, amely alapján a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a tájékoztatást a hitelező ellentételezési jogáról és az ellentételezés meghatározásának módjáról. Ebből egyértelműen következik, hogy a költségek meghatározása – ideértve az esetlegesen felmerülő költségeket is – a hitelező jogosultsága. Erről tehát nem kell tagállami szinten jogszabályt alkotni, máskülönben feleslegesek lenne „az ellentételezés illetékes hatóságok általi felügyeleti ellenőrzése”, amelyet a bevezető (39) bekezdés mond ki. Az ellentételezés meghatározása, kiszámítása tehát a hitelnyújtó joga.⁵⁰

4.1.3. Az ellentételezés korlátozása

A hitelezőt megillető ellentételezést a 16. cikk több rendelkezése is korlátozza. Ezek a korlátozások a következők:

- a) az ellentételezés a 16. cikk (2) bekezdése alapján nem terjed ki a károkra, ezek megtérítésére a 16. cikk (4) bekezdés b) pontja alapján adott esetben a tagállami jogok adhatnak lehetőséget;
- b) a 16. cikk (2) bekezdés 2. és 3. monda által;
- c) a 16. cikk (4) bekezdés a) pontja alapján;
- d) a 16. cikk (5) bekezdése alapján.

Az első korlátot állító rendelkezés a 16. cikk (2) bekezdés 2. és 3. monda. Eszerint az ellentételezés nem haladhatja meg a határidő előtt visszafizetett hitel összegének 1%-át, ha a határidő előtti visszafizetés és a hitelmegállapodásnak a megállapodásban foglalt megszűnési időpontja közötti időszak az 1 évet meghaladja. Ha ez az időszak az 1 évet nem haladja meg, az ellentételezés nem lépheti túl a határidő előtt

⁴⁸ Angol verzió: „*possible costs*”

⁴⁹ Freitag, ZIP 2008, 1105.

⁵⁰ Freitag, ZIP 2008, 1105.

visszafizetett hitel összegének 0,5%-át. Ezek a szabályok tehát az előtörlesztés időpontja és az ellentételezés összege között állít fel kapcsolatot. Ez a rendelkezés vélemények szerint már önmagában elhibázott, amelyet csak tetéz az, hogy nincs szabályozás arra nézve, hogy az előtörlesztés és a hitelszerződésben foglalt eredeti megszűnési időpont között pontosan 1 év telt el. Ennek a jogalkotási hézagnak a kitöltése az EuB. feladata lesz. A bírások kiegészülnek még azzal, hogy azáltal, hogy a 16. cikk (2) bekezdés 2. és 3. monda csak a hitelszerződés megszűnéséig terjedő időszakot veszi figyelembe, nincs tekintettel az előtörlesztés révén felmerülő további járulékos kezelési költségekre.⁵¹ Ez a bíróság tehát abból indul ki, hogy a költségek meghatározása során a hitelező csakis a hitelszerződés szerinti eredeti megszűnési időpontot veheti figyelembe, az azt követő időszak alatt felmerülő kiadásaira azonban nem tarthat igényt.

Arra is figyelemmel kell lenni, hogy a hitelező ellentételezésre csak akkor tarthat igényt, ha az előtörlesztés olyan időszakra esik, amelyre a hitelkamatláb rögzített. Ilyen esetekben a fogyasztót általában nem illeti meg a rendes felmondás joga. Ha ugyanis a rendes felmondás joga az ügyfelet megilleti, az előtörlesztés joga értelmét veszti.

A 16. cikk (4) bekezdés a) pontját alább ismertetjük, itt kell azonban szólni a 16. cikk (5) bekezdésébe foglalt korlátozásról. Ennek alapján az ellentételezés nem haladhatja meg azt a kamatösszeget, amelyet a fogyasztó a hitel határidő előtti visszafizetésének időpontja és a hitelmegállapodásnak a megállapodásban foglalt megszűnési időpontja közötti időszakban fizetett volna. Itt újra utalni kell arra, hogy amíg a (2) bekezdés kizárólag költségekről beszél, addig az (5) bekezdés összekapcsolja az ellentételezést a kamattal, pontosabban a kamatkülönbözetből származó nyereséggel. A (2) bekezdésben említett költségek – így különösen az adminisztratív és refinanszírozási költségek – elsősorban azonban nem az elvárt és a ténylegesen befolyt kamat közötti különbség mértékével állnak kapcsolatban. Emiatt ez a szakasz sokkal inkább a (4) bekezdés b) pontjához kapcsolódik, hiszen arra tekintettel kellene kimondani a túlkompensáció tilalmát. Ennek ellenére az, hogy az ellentételezés kifejezés mindkét bekezdésben szerepel, továbbá, hogy a 16. cikk utolsó bekezdését, vagyis az (5) bekezdést valamennyi ezt megelőző bekezdésre alkalmazni kell, egyértelművé teszi, hogy az ellentételezésnek a (2) bekezdés alapján számított összegét az (5) bekezdés korlátozza. Ebből viszont az következik, hogy a hitelező nem tarthat igényt a refinanszírozási és adminisztratív költségeinek azon részére, amelyek az (5) bekezdésbe foglalt kamatkülönbözet mértékét meghaladják. A költségeknek ezt a fennmaradó részét az új Irányelv tehát

---

⁵¹ Freitag, ZIP 2008, 1105.

a hitelezőre hárítja, amely azonban a fogyasztói hitelek drágulásához fog vezetni.⁵²

4.1.4. Az ellentételezés kizárása a 16. cikk (3) bekezdés alapján

A hitelezőt megillető ellentételezés összegét korlátozó rendelkezéseket egészíti ki a 16. cikk (3) bekezdése, amely azokat az eseteket sorolja fel, amelyeknél egyáltalán nem is igényelhető ellentételezés. Ezek a következők:

- a) ha a visszafizetés hitel-visszafizetési garancia gyanánt kötött biztosítási szerződés szerint történt;
- b) folyószámlahitel esetén;
- c) vagy ha a határidő előtti visszafizetés olyan időszakra esik, amelyre nem rögzített hitelkamatláb vonatkozik.

4.1.5. A 16. cikk (4) bekezdés a) pontja szerinti eltérési lehetőség

A 16. cikkbe foglalt harmonizált rendelkezések azonban sokat veszítenek a jelentőségükből a tagállamoknak biztosított azon eltérési lehetőség által, amelyet a 16. cikk (4) bekezdése rögzít. A már idézett 16. cikk (4) bekezdés a) pontja alapján a tagállamok rendelkezhetnek úgy,⁵³ hogy a hitelező csak azzal a feltétellel kérhet ellentételezést, hogy a visszafizetendő összeg túllépi a nemzeti jogban meghatározott küszöböt. A küszöb 12 hónapra nem haladhatja meg a 10.000 eurót. A bevezető (40) bekezdés szerint a 10.000 eurót meg nem haladó küszöb meghatározásakor a tagállamoknak figyelembe kell venniük, hogy a piacaikon mekkora a fogyasztói hitelek átalagösszege.

Jogirodalmi álláspont szerint ez a tagállamoknak adott opciós lehetőség szükségtelenül bonyolítja a jogi szabályozást és tényleges előnnyel sem a fogyasztó, sem a hitelező számára nem jár.⁵⁴

⁵² Freitag, ZIP 2008, 1106.

⁵³ A magyar nyelvű szövegben mindezt így sikerült lefordítani: „a tagállamoknak rendelkezhetnek úgy, hogy...”

⁵⁴ Freitag, ZIP 2008, 1106.

4.1.6. A 16. cikk (4) bekezdés b) pontjába foglalt opciós lehetőség

A 16. cikk (4) bekezdés b) pontja szerint a tagállamok rendelkezhetnek úgy is, hogy a hitelező kivételesen nagyobb ellentételezést is követelhet, ha bizonyítani tudja, hogy a határidő előtti visszafizetés miatt vesztesége meghaladja a hitelösszeg 1%-át. A veszteség fogalmát a 16. cikk (4) bekezdés utolsó bekezdése határozza meg, amely szerint veszteség alatt az eredetileg rögzített kamatláb és azon kamatláb különbségét kell érteni, amelyen a hitelező a határidő előtt visszafizetett összeget kölcsön tudja adni a piacon a határidő előtti visszafizetés időpontjában, beleértve a határidő előtti visszafizetésnek az igazgatási költségekre gyakorolt hatását. A német jogirodalomban ezzel kapcsolatban arra hívják fel a figyelmet, hogy ez alapján a rendelkezés alapján a veszteség számítás módja az ún. aktív-aktív összehasonlítás, miközben jelenleg az ún. aktív-passzív metódust alkalmazzák. Ez utóbbi szerint az előtörlesztett hitel kamatát a betéti kamatokkal vetik össze és az ennek alapján számított különbség lesz a veszteség. Az aktív-aktív összehasonlítás kizárólagossá tétele a hitelezőt az aktív ügylet oldalán újabb eszközfelhasználásra és ezzel összefüggésben újabb kockázatok vállalására kötelezi. Ezt az új szabályozást a német jogirodalomban aggályosnak tekintik, mert a hitelezők döntéshozatali szabadságát hátrányosan érinti.⁵⁵

A 16. cikk (4) bekezdés utolsó mondatában meghatározott veszteségszámítási mód harmonizált rendelkeznék minősül, vagyis a 22. cikk (1) bekezdése alapján attól a tagállamok nem térhetnek el. Ez egyben azt is jelenti, hogy a tagállami jogalkotónak nincs arra lehetősége, hogy további elemekkel egészítse ki a veszteség fogalmát. Ez a hitelezők számára azért különösen hátrányos, mert emiatt a tagállami jogalkotó a 16. cikk (4) bekezdés b) pontja szerint sem biztosíthat igényt az ellentételezésre azokért az adminisztratív- és refinanszírozási költségekért, amelyek a 16. cikk (2) bekezdése szerinti felső határt meghaladják. Ebből azonban az is következik, hogy a költségek és a kamatveszteség érvényesítése között egyfajta alternativitás áll fenn, vagyis a hitelező kizárólag vagy az egyik, vagy a másik igényt érvényesítheti.⁵⁶ Ez pedig a fogyasztói hitelek már említett drágulását vonja maga után.⁵⁷

Végül érdemes utalni arra is, hogy a 16. cikk (4) bekezdés b) pontjába foglalt eltérési lehetőség – amennyiben azzal a tagállamok élnek - hátrányosan érinti a jogterület egységesítésére irányuló törekvéseket.⁵⁸

⁵⁵ Freitag, ZIP 2008, 1107.

⁵⁶ Wendehorst, ÖBA 2009, 38.

⁵⁷ Freitag, ZIP 2008, 1108.

⁵⁸ Gsell/Schellhase, JZ 2009, 28.

Az ún. harmonizációs deficit ezen rendelkezés alapján jóval nagyobb lesz, mint a 16. cikk (4) bekezdés a) pontja alapján.⁵⁹ Nem csoda, hogy a 16. cikk (4) bekezdésébe foglalt eltérési lehetőségekkel a német jogalkotó nem élt, és azt a jogirodalom az osztrák jogalkotónak sem ajánlja.⁶⁰

4.1.7. A 16. cikk alapján a hitelezőket terhelő kötelezettségek

A határidő előtti visszafizetésnek az új Irányelv 16. cikkébe foglalt szabályai alapján a hitelezők számára két alapvető kérdés merül fel. Egyrészt hogyan fogják pontosan meghatározni az ellentételezés mértékét, másrészt hogyan tesznek eleget a 10. cikk (2) bekezdés r) pontja szerinti kötelezettségüknek, miszerint a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a hitelezőt megillető ellentételezés módját. Az ellentételezés konkrét összegének a meghatározása szempontjából a hitelezőknek azt kell szem előtt tartaniuk, hogy az új szabályozás alapján elsősorban az adminisztratív, kezelési költségek megtérítésére tarthatnak igényt, amelyek azonban nem feltétlenül a hitelösszeg nagyságától függenek. Egy erre irányuló javaslat szerint a hitelező azonban megteheti azt, hogy az adminisztratív- és a refinanszírozási költségeket elkülönítik egymástól és a fogyasztónak egy átalányösszeget határoz meg, amelyből természetesen levonásra kerülnek az előtörlesztés által elért megtakarítások. Emellett a refinanszírozáshoz kapcsolódó káraitra, - amelyek nem minősülnek költségeknek, és amelyekből az ehhez kapcsolódó kockázat csökkenést le kell vonni -, az előtörlesztett hitelösszeg egy meghatározott százalékában kifejezve tart igényt.⁶¹ A német jogirodalomban mindezek alapján azt vetítik előre, hogy az ellentételezés számításának jelenlegi módjától eltérően a jövőben a költségek átalányösszegbe foglalása fog előtérbe kerülni, amelyet a határidő előtt visszafizetett hitelösszeg százalékában fognak kifejezni.⁶² Az ellentételezésnek átalányösszegben történő meghatározásával szembeni további kritérium, hogy a kalkulációnak képviselhetőnek és objektíve érthetőnek kell lennie.⁶³

Mindemellett azonban kérdéses, hogy az ellentételezés ezen technikájáról miként lehet a fogyasztót a hitelszerződésben világosan és egyértelmű módon tájékoztatni. Az ellentételezés összegének számítási módjától függetlenül a 10. cikk (2) bekezdés r) pontja szerinti tájékoztatási kötelezettségnek lesz egy olyan negatív következménye is a hitelezők számára, hogy a költségstruktúrájukat a hitelszerződésben

---

⁵⁹ Freitag, ZIP 2008, 1110.

⁶⁰ Wendehorst, ÖBA 2009, 39.

⁶¹ Freitag, ZIP 2008, 1106.

⁶² Freitag, ZIP 2008, 1107.

⁶³ Wendehorst, ÖBA 2009, 38.

nyilvánosságra kell hozniuk, amely reklám szempontból meglehetősen hátrányos.

4. 2. Az előtörlesztés szabályozása a 2009. évi CLXII. törvényben

A 2009. évi CLXII. törvény 23-25. §-ai rendelkeznek az előtörlesztésről. A 23. § (1) bekezdése alapján a fogyasztó minden esetben élhet a hitel részleges vagy teljes előtörlesztésével. A (2) bekezdés szerint előtörlesztés esetén a hitelező csökkenti a hitel teljes díját az előtörlesztett részlet vonatkozásában a hitelszerződés eredeti lejáratára szerint fennmaradó időtartamára vonatkozó hitelkammattal, és a hitelkammaton kívüli minden egyéb ellenszolgáltatással. A 23. § az új Irányelv 16. cikk (1) bekezdésének majdnem szó szerinti átültetése. Egy különbség azonban van: a magyar implementáló jogszabály a „*hitelező csökkenti*” fordulat szerepel, amíg az Irányelvben a „*jogosult*” kifejezés.⁶⁴ Megint másként fogalmaz a német átültető jogszabály, a BGB módosított 501. §-a szerint ugyanis az előtörlesztés esetén az összköltségek „*csökkennek*” („*vermindern sich die Gesamtkosten*”).⁶⁵ Kérdés, hogy a magyar törvényszöveg eltérő megfogalmazása, amely egyértelműen a hitelező kötelezettségévé teszi a hiteldíj csökkentését, milyen következményekkel jár eljárásjogi és kártérítési jogi szempontból. Ez alapján megalapozottnak tűnik, hogy ha hitelező a hiteldíj csökkentésére vonatkozó kötelezettségének magától nem tesz eleget, és az adósnak erre őt külön fel kell szólítania, akkor ezzel a mulasztásával kártérítési igényt alapoz meg az adós oldalán. Az Irányelv megfogalmazásában szereplő „*a fogyasztó jogosult*” kifejezés arra utal, hogy ha a hitelező a hiteldíj csökkenését nem hajtja végre, akkor a fogyasztó jogosult ezt követelni, ám ez nem alapoz meg kártérítési igényt a fogyasztó javára. Mivel a magyar törvény nem szól arról, hogy a hitelezőnek milyen határidőn belül kell eleget tennie ennek a kötelezettségének, ezért arra a következtetésre juthatunk, hogy a hitelező ezt azonnal végre kell, hogy hajtsa, amint az előtörlesztésre sor került.

A magyar törvény 24. § (1) bekezdése megegyezik az Irányelv 16. cikk (2) bekezdésével. Itt is utalni kell arra, hogy a 2009. évi CLXII. törvény is csak költségekről beszél, így a 24. § alapján a hitelező nem tarthat igényt a költségeken kívüli egyéb kiadásainak és kárainak a megtérítésére. A 24. § (2) és (3) bekezdése szintén megegyezik a 16. cikk (2) bekezdésével. Hiányzik azonban az Irányelvből a magyar törvény 24. § (4) bekezdése, amely valójában egy garanciális szabály. Eszerint ugyanis a hitelezőt megillető költségek nem haladhatják meg az

⁶⁴ Az Irányelv német szövege alapján: „*In solchen Fällen hat der Verbraucher das Recht auf Ermäßigung der Gesamtkosten des Kredits,...*”

⁶⁵ *Umsetzungsgesetz*, 1. cikk 29. pont

előtörlesztés időpontja és a hitel hitelszerződés szerinti lejáratának időpontja közötti időtartamra fizetendő hitelkamat összegét, az előtörlesztés időpontjában érvényes feltételek figyelembevételével.

A 24. § (5) bekezdése szerint nem illeti meg a hitelezőt a költségtérítés a fizetési számlához kapcsolódó hitelkeret szerződés esetén. Ez az Irányelv 16. cikk (3) bekezdés b) pontjának az átültetése. A 24. § (6) bekezdése megegyezik a 16. cikk (3) bekezdés a) pontjával, amely alapján nem illeti meg a hitelezőt a költségtérítés, ha az előtörlesztés visszafizetési biztosítékként kötött biztosítási szerződés alapján történt. Látható tehát, hogy a magyar jogalkotó élt az Irányelv 16. cikk (3) bekezdésében foglalt kizárásokkal, azonban a 16. cikk (3) bekezdés c) pontja valamilyen ok miatt kimaradt a magyar törvényszövegből.

A magyar jogalkotó élt az Irányelv 16. cikk (4) bekezdés a) pontja által nyújtott eltérési lehetőséggel is, így a 24. § (7) bekezdése szerint a hitelezőt akkor sem illeti meg a költségtérítés, ha az előtörlesztett összeg mértéke 12 hónap alatt nem haladja meg a 200.000 Ft-ot. Ennek kapcsán arra kell utalni, hogy ez a rendelkezés azt a téves látszatot kelti, mintha a bankot megillető ellentételezés kizárólag az előtörlesztett hitel nagyságától függne. Márpedig ez nem így van, vagyis egy kisebb összegű hitelnél is lehetnek magasak a kezelési-, illetve refinanszírozási költségek.

4. 3. A jelzáloghitel előtörlesztése a 2009. évi CLXII. törvény alapján

Az a tény, hogy a magyar törvény a jelzálogjoggal biztosított hitelekre is kiterjeszti az új Irányelv előírásait, különösen az előtörlesztés intézménye szempontjából váltott ki heves bírálatot, elsősorban a jelzálog-hitelintézetek részéről. Jogilag ez ugyan nem jelenti az Irányelv tárgyi hatályának a kiterjesztését, az Irányelvbe foglalt védelmi szint alkalmazását a jelzálogjoggal fedezett hitelekre azonban igen. Ez jogszabály szerkesztési szempontból azt jelenti, hogy egy külön szakaszban (25. §) a jogalkotó megismétli azokat a rendelkezéseket, amelyeket az Irányelv a fogyasztói hitelek vonatkozásában megállapított.

A hatályos magyar jog szerint a jelzáloghitelek bizonyos fajtáinál, mindenekelőtt a jelzálog-hitelintézetek által nyújtott és jelzáloglevélbe foglalt ingatlan jelzáloghiteleknél az előtörlesztés a hitelszerződésben kizárható. Ez a jelzálogbankok esetében elementáris érdek, hiszen az általuk kibocsátott jelzáloglevelek biztonságát csak így képesek garantálni. A magyar törvény 35. §-a azonban módosítja a jelzálog-hitelintézetekről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. törvény 7. §-át, amely szerint a jövőben az ilyen típusú jelzáloghiteleket esetében sem lehet kizárni az előtörlesztést. Mindemellett a törvény 25. §-a a jelzáloghitelek

előtörlesztésénél sem kívánja meg azt, hogy a fogyasztó oldalán jogszerű és indokolt érdek álljon fenn. Jelzáloggal fedezett hiteleknel ugyanis az ugyanis általános gyakorlat, hogy a jogalkotó előírja, hogy az előtörlesztésre kizárólag akkor kerülhet sor, ha a fogyasztó oldalán egy jogszerű és indokolt érdek fennáll.⁶⁶ Itt újra utalhatunk a német jogra, egészen pontosan a BGB 490.§ (2) bekezdésére, amely anélkül követeli meg a jogszerű és indokolt érdek fennálltát, hogy a jelzáloghiteleket a fogyasztói hitelek csoportjába vonná.

A 2009. évi CLXII. törvény 25. § (1) bekezdése szerint jelzáloghitel előtörlesztése esetén a hitelező jogosult az előtörlesztéssel kapcsolatos költségeinek megtérítésére, ha az előtörlesztés olyan időszakra esik, amikor a jelzáloghitel kamata rögzített, vagy a változó hitelkamatú, de a kamatperióduson belül történő előtörlesztés esetén. A hitelező nem jogosult a költségeinek megtérítésére, ha az előtörlesztésre a kamatperiódus végén (fordulónapon) került sor. A (2) bekezdés szerint nem illeti meg a hitelezőt a költségtérítés, ha az előtörlesztés visszafizetési biztosítékként kötött biztosítási szerződés alapján történt.

A 25. § (3) bekezdése szerint a költségek mértéke nem haladhatja meg az előtörlesztett összeg 1,5%-át. A (4) bekezdés megismétli a 23. § (4) bekezdésébe foglalt garanciális szabályt. Az (5) bekezdés szerint pedig nem illeti meg a hitelezőt a költségtérítés, ha az előtörlesztett összeg a hitelszerződés futamideje alatt egyszer nem haladja meg az 1 millió Ft-ot. Ez a szabály azt jelenti, hogy függetlenül a hitel nagyságától és futamidejétől, ha az előtörlesztés alkalmanként nem haladja meg az 1 millió Ft-ot, akkor a hitelező semmilyen költségtérítésre nem tarthat igényt. Ezt különösen jelzálog-hitelintézetek által nyújtott jelzáloghitelek esetén tartjuk aggályosnak.

Nézetünk szerint a 25. § rendelkezései aggályosak, szakmailag alá nem támasztottak. A költségeken kívül eső károk megtérítésére ez a szakasz sem ad lehetőséget, az (5) bekezdés pedig végképp egy elhibázott korlátozó szabály.

V. Az új Irányelv értékelése

5. 1. A Bizottság értékelése

Az új Irányelv megítélése nem egyöntetű, a pesszimista hangok erősebbek a pozitív értékeléseknél, amelyek elsősorban a Bizottság részéről hangoznak el. A Bizottság az új Irányelv kedvező hatásai közé sorolja, hogy növekedhet a bankok versenyképessége. Ennek

⁶⁶ *Gsell/Schellhase*, JZ 2009, 28.

természetesen az a feltétele, hogy lényegesen emelkedjen a határon átnyúló fogyasztói hitelszerződések aránya. Ehhez pedig az kell, hogy a hitelezők a hitelszerződéseket az egész EU-n belül egységes feltételek szerint tudják kínálni. Kérdés azonban, hogy az új Irányelv által széles körben lehetővé tett tagállami jogalkotói hatáskör nem mond-e ellent ennek a kívánalomnak. A Bizottság értékelése szerint emellett az egész belső piacra, az unión belüli versenyre is kedvezően fog hatni az új Irányelv. Végül kedvező fordulat a Bizottság szerint, hogy az új Irányelv pozitív hatással lesz a fogyasztók helyzetére. Ez olyan módon következhet be, hogy az erősödő verseny szélesíti a bankok kínálatát, amely a kamatszint csökkenéséhez vezet.⁶⁷ A magunk részéről fenntartásokkal állunk ezzel az állásponttal szemben, ehhez ugyanis jóval szélesebb körű jogegységesítésre lenne szükség, amely átfogja a jelzálogjoggal fedezett hitelek piacát és a hitelbiztosítékokat is. Állítjuk ezt annak ellenére, hogy még az új Irányelv által kitűzött, jóval szerényebb harmonizáció sikerében sem lehetünk biztosak, mert az átültetés – amint azt az Európai Parlament megbízásából 2007-ben készített jelentés kiemeli – a közép- és kelet-európai országok csatlakozása után különösen nehéz feladattá vált.⁶⁸

Bizonyos új jogintézmények, különösen a szerződést megelőző időszakra vonatkozó tájékoztatási kötelezettség, természetesen kedvezően hatnak az unión belül a fogyasztóvédelem szintjére. A tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó rendelkezések harmonizálása emellett a hitelezők számára is előnyös, hiszen egységes feltételek mellett történhet a hitelezés az egész EU-ban.⁶⁹ Emellett nagy a jelentősége a hibás fogyasztói döntéseket és a fogyasztók túlzott eladósodását megakadályozni kívánó előírásoknak is. Ez utóbbi intézmények több tagállam jogában eddig ismeretlenek voltak.

Itt kell említést tenni a *Civic Consulting* nevű tanácsadó cég 2007-ben készített gazdasági elemzéséről, amelyre az Európai Parlament megbízásából került sor.⁷⁰ Az elemzés alapját képező vizsgálat kiterjedt a hitelkínálatra és a hitelek iránti keresletre is, valamint a határon átnyúló hitelezés akadályaira is. A vizsgálat a hitelezői oldalon több akadályt tárt fel, mint a hitelfelvevőin. A fogyasztói hitelpiac szegmentálódásának legfőbb akadálya azonban mindkét oldalon ugyanaz: az uniós tagállamok nyelvi és kulturális sokszínűsége. Emellett egy sor más akadályt felsorol a tanulmány, melyek egyaránt fontosabbak, mint a fogyasztói hitelek jogi szabályozásának különbözősége. Ilyen akadályozó tényező a jelentés szerint a hazai bankok iránti fogyasztói preferencia, a hitelezési kockázat

⁶⁷ Siems, EuZW 2008, 455.

⁶⁸ *Broad economic analysis of the impact of the proposed Directive on consumer credit*, IP/A/IMCO/FWC/2005-58/LOT4/SC1. Interneten elérhető:

http://www.europarl.europa.eu/comparl/imco/studies/0704_consumercredit_en.pdf

⁶⁹ Siems, EuZW 2008, 455.

⁷⁰ *Economic analysis of the modified proposal for a Directive on credit agreements for consumers*, December 2006-April 2007. Interneten elérhető: <http://www.civic-consulting.de>

felelősségteljes értékelésének nehézségei külföldi hitelnyújtás esetén, adó- és munkajogi problémák, a külföldi piacok nehezen áttekinthető volta, végül hitelek iránti keresletben nemzetek szerint megmutatkozó különbségek. A jelentés mindezek alapján arra a konklúzióra jut, hogy egy új irányelv nem igazán tud változtatni azon a tényen, hogy a fogyasztói hitelek aránya a határon átnyúló hitelügyleteken belül rendkívül csekély. Egy új irányelv ugyanis nem tud új piacokat megnyitni a hitelezők előtt. A határon átnyúló hitelek piacának fejlődése szempontjából egyedül a növekvő számú és méretű, tagállamok közötti bankfúzióktól lehet várni. Az ilyen fúziókban részt vevő nemzetközi bankok ugyanis lényeges megtakarítást tudnak azáltal elérni, ha a hitelfeltételeiket egységesítik. Különösen igaz ez akkor, ha a bankfúzió által érintett országokban azonos nyelvet beszélnek.⁷¹

5. 2. A jogirodalom kritikus értékelése

A tagállami kompromisszumként született közösségi norma természetesen egyes területeken visszalépést fog hozni a régi Irányelvhez képest. Ilyen mindenekelőtt a kötelező írásbeli forma elhagyása, amelyet egy határokon átnyúló fogyasztói hitelpiac vonatkozásában az uniós jogalkotó már nem tartott annyira lényeges garanciának. Kérdés, hogy az ehelyett megemelt szintű tájékoztatási kötelezettség és az elállási jog képes-e kompenzálni az írásbeliség elhagyását. Az mindenesetre tény, hogy az elállási jog azokban a tagállamokban, ahol ez már most is ismert (pl. Németország), nem bír túlzott gyakorlati jelentőséggel.⁷²

Arra is utalni kell, hogy a teljes harmonizációt kimondó új Irányelv ellenére a tagállami jogok számos rendelkezése érintetlen marad. Ebbe a körbe tartozik egyrészt mindenekelőtt a hiteluzsora szabályozása, de a kapcsolt szerződésekre vonatkozó előírások is. Arról nem is beszélve, hogy az eljárásjogi szabályozás teljes egészében tagállami kompetenciában marad.

Kétséges, hogy a nehéz kompromisszum eredményeként, több éves tárgyalássorozat után megszületett új Irányelv milyen mértékben lesz képes növelni a fogyasztóvédelem szintjét a hitelszerződések jogán belül. A teljes harmonizációt célul tűző irányelv csak akkor lehetne a fogyasztóvédelmi magánjogon belüli tagállami eltérések kiegyenlítésének a hatékony eszköze, ha a személyi és tárgyi hatály, valamint a tartalom racionálisan kerül meghatározásra, a szabályok megfelelően részletezettek, vagyis jóval kevesebb a tagállami jogalkotói hatáskör, végül az irányelv meggyőzően szakszerű. Véleményünk szerint ez az új

⁷¹ *Siems*, EuZW 2008, 457. *Siems* külön említi a német és az osztrák bankok fúziójától várható előnyöket.

⁷² *Rott*, WM 2008, 1113.

Irányelvről nem mondható el. Lényegében osztjuk az a vélekedést, hogy az új Irányelv kapcsán nincs okunk a túlzott optimizmusra.⁷³ Nincs ugyanis garancia arra, hogy az új Irányelv által a fogyasztóvédelem és a jogegységesítés magasabb foka elérhető lenne.⁷⁴

5. 3. A gazdasági szereplők és az Oxera értékelése

A jogirodalom szkeptikus hozzáállása miatt nem meglepő, hogy az új Irányelvet nem sokkal a kihirdetése után⁷⁵ az *Európai Fogyasztók Szervezete* (BEUC), az *Európai Bankok Egyesülete*, valamint a *Finance&Leasing Association* (FLA) egybehangzóan kritikusan ítélte meg.⁷⁶

Röviden érdemes utalni az Oxera (*Oxford Economic Research Associates*) nevű brit gazdasági tanácsadó cég összegző elemzésére is.⁷⁷ A 2007-es jelentés kiinduló kérdése, hogy az uniós jogalkotó valóban el tudta-e érni azt az eredeti célját, hogy a fogyasztók eladósodását csökkentse. Ebből a szempontból azokat a tényezőket kell megvizsgálni, amelyek a hitelnyújtás időpontjában még nem láthatóak előre, és amelyek azt eredményezhetik, hogy a hitelfelvevő nem tud eleget tenni a kötelezettségeinek. Ilyen például a betegség, vagy a munkanélküliség. Ezekkel az új Irányelv egyáltalán nem foglalkozik. Mindemellett az eladósodás megállítására irányuló igyekezet akár kontra produktív is lehet, hiszen ha a jogalkotó a hitelező kötelezettségévé teszi a hitelezési kockázat jelentős részének a viselését, akkor ez negatívan fog hatni a bankok hitelnyújtási szándékára. Ez pedig – amint azt a jelenlegi világgazdasági válság is megmutatta – azokat a potenciális hitelfelvevőket is hátrányosan érinti, akiknél az eladósodottság semmilyen szerepet nem játszik. Mindent összevetve az Oxera értékelése az új Irányelvről meglehetősen kritikus.

Az Oxera-jelentés elsősorban az új Irányelv költségeit hangsúlyozza.⁷⁸ Költségek első részét a közvetlen költségek teszik ki, amelyek alatt a közösségi és a tagállami jogalkotás költségeit kell érteni. A költségek másik részét a hitelezőket terhelő ún. „*compliance costs*” teszi ki, amelyek abból állnak össze, hogy a hitelnyújtóknak alkalmazkodniuk kell az új Irányelv megváltozott előírásaihoz. Mindenekelőtt a felvilágosítási és dokumentációs költségek tartoznak ebbe a körbe, valamint az esetleges bírósági eljárások költségei. Harmadrészt számolni

⁷³ Gsell/Schellhase, JZ 2009, 28.

⁷⁴ Arzt, GPR 2009, 177.

⁷⁵ 2008. május 22.

⁷⁶ Siems, EuZW 2008, 454.

⁷⁷ Az első tanulmány 2003-ban készült, címe: „*Assessment of the economic impact of the proposed EC Consumer Directive*, July 2003”. A második jelentés 2007-ben készült, címe: „*What ist the impact of the proposed Consumer Credit Directive?* April 2007” Interneten elérhetőek: www.oxera.hu

⁷⁸ Ld. 2007-es jelentés 3. skk., 11. skk.

kell a közvetett költségekkel is és az Oxera-jelentés szerint ez az új Irányelv fő problémája. A növekvő költségek és hitelezési kockázat összességében azt eredményezik, hogy a hitelezők számára a kisösszegű hitelek gazdaságilag nem fognak megtérülni, vagyis az ilyen kisebb összegű hitelek kínálata jelentős mértékben redukálódni fog. Mindennek természetesen a fogyasztók is viselni fogják a következményeit, hiszen a hitelköltségek emelkedni fognak, a hitelkínálat pedig szűkül. Az Oxera-jelentés csupán a brit nemzetgazdaság vonatkozásában egy sor negatív következményt prognosztizál.⁷⁹ Eszerint az új Irányelv hatására több mint 1 millió brit banki ügyfél fog kisebb összegű hitelhez jutni, mint eddig. Ennek következtében a fogyasztás a következő 2 évben 0,21%-al fog visszaesni, ami kb.1,4 Mrd. angol fontot jelent. Ennek hatására pedig a brit GDP is csökkeni fog, mintegy 0,08%-al, vagyis közel 850 millió angol fonttal.

Egyértelmű tehát, hogy a növekvő hitelköltségek hátrányosan érintik az egész nemzetgazdaságot. Ha ugyanis a fogyasztók jelentős része számára megszűnik, vagy legalábbis nagymértékben megnehezül a hitelfelvétel, akkor csökkeni fog az árúk és szolgáltatások fogyasztása, amely viszont a gazdasági növekedést veti vissza. Más vélemények szerint azonban makrogazdasági szempontból épp, hogy előnyös, ha a hitelező bizonyos esetekben megtagadja a hitelnyújtást.⁸⁰ Ezt alátámasztják a jelenlegi világgazdasági válság kiváltó okai is, amelyek jól rávilágítanak arra, hogy mennyire veszélyes, ha a hitelpiacok „túlfűtötté” válnak.

---

⁷⁹ Ld. 2007-es jelentés 21. skk.

⁸⁰ *Siems*, EuZW 2008, 458.

Felhasznált irodalom

Arzt, Markus: Die „vollständige Harmonisierung“ des Europäischen Verbraucherprivatrechts

Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatrecht, 4/2009, 171-177. oldal

Bülow, Peter – Arzt, Markus: Am Vorabend einer neuen Verbraucherkreditrichtlinie

WM 25/2005, 1153-1157. oldal

Csehi Zoltán: A kezesség fogalmához, In: Jogi Tanulmányok 1997, Szerkesztette: Harmathy Attila, Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 37-81. oldal

Danco, Anne: Die Novellierung der Verbraucherkreditrichtlinie

WM 18/2003, 853-861. oldal

Dübel. Hans-Joachim-Köndgen, Johannes: Die vorzeitige Rückzahlung von Festzinskrediten in Europa, Schriftenreihe des Verbandes deutscher Pfandbriefbanken, Band 20., Fritz Knapp Verlag, Frankfurt a.M., 2006

Franck, Jens-Uwe: Bessere Kreditkonditionen für Verbraucher durch mehr Regulierung?

ZBB 5/2003, 334-342. oldal

Freitag, Robert: Vorzeitige Rückzahlung und Vorfälligkeitsentschädigung nach der Reform der Verbraucherkreditrichtlinie,

Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 24/2008, 1102-1110. oldal

Gsell, Beate-Schellhase, Hans Martin: Vollharmonisierte Verbraucherkreditrecht – Ein Vorbild für die weitere europäische Angleichung des Verbrauchervertragsrechts?

Juristische Zeitung 1/2009, 20-29. oldal

Köndgen, Johannes: Vorzeitige Tilgung hypothekarisch gesicherter Festzinskrediten, In.: Die vorzeitige Rückzahlung von Festzinskrediten, Eine rechtsvergleichende und ökonomische Analyse, Schriftenreihe des Verbandes deutscher Hypothekenbanken, Band 8.,

Fritz Knapp Verlag, Frankfurt a.M., 2000

Reinicke, Dietrich-Tiedtke, Klaus: Kreditsicherung, 5. Auflage, Luchterhand, 2006

Reisenhuber, Karl: Information – Beratung – Fürsorge – Kritische Bemerkungen zum Vorschlag einer neuen Verbraucherkreditrichtlinie

ZBB 5/2003, 325-334. oldal

Rott, Peter: Die neue Verbraucherkredit-Richtlinie 2008/48/EG und ihre Auswirkungen auf das deutsche Recht

WM 24/2008, 1104-1113. oldal

Siems, Mathias: Die neue Verbraucherkreditrichtlinie und ihre Folgen

EuZW, 15/2008, 454-458. oldal

Wendehorst, Christiane: Die neue Verbraucherkreditrichtlinie: Rücktritt, Kündigung, vorzeitige Rückzahlungen, Österreichische BankArchiv 1/2009, 30-46. oldal